

John Færø roknskaparleiðari í Klaksvíkar Kommunu skrivar:

STØRRI KOMMUNALAR EINDIR

Vóru kommunurnar munandi færri og størri, kundu tær átt ein nógv størri lut í rakstrinum av lokalsamfelagnum.

Við núverandi gongd, verður ikki leingi, til alt av týðningi bert verður at finna í høvuðsstaðnum

Tað seinasta nýggja úr Tinganesi er, at figgjarfrøðingur skal setast í starv á Kommunala Eftirlitinum. Hesin skal hava eftirlit við tí figgjarliga hjá kommununum. Helst munnu teir eisini manna seg, til at umsita ætlaða kreppulansgrunnin.

Almennir sektorurin í høvuðsstaðnum, sum frammanundan er størur, skal nú økjast við einum embætismanni afturat. Eftirlitið við kommununum hevur verið ov vónaligt og skal nú styrkjast.

Í sær sjálvum er einki

skeivt við góðum eftirliti, men hetta stig, sum Landsstýrið nú tekur, visir væl, hvat er við at taka sær av bæði kommununum.

Fleiri og fleiri fólki verða sett í starv í høvuðsstaðnum til at taka sær av bæði kommununum og málsokjum, sum høvdu verið betri umsittin av kommununum sjálvum.

Öv smár kommunur

Tað er nú soleiðis, at færingar hava valt, at bøgva krava um alt Føroyaland og ikki bert í einum býi. Ein liður í

hesari búseting er kommunurnar, sum attu at verið ein trygd fyri, at lokalsamfeløgin hava nakað at bjóða uppá og ikki doyggja út.

Men, við tað, at tær eru smár, eru tær umsitingarliga veikir og megna tí ikki at umsita nakað stórvægis, og ber hetta í sær, at vit hava eina vaksandi landsumsiting, sum tekur sær av øllum málsokjum, eisini teimum, sum ein vælverkandi kommunusæktur eftir røttum skuldi umsita.

Tað er just hetta, ið kommunalpolitikkarar

attu at tikið stig til at broytt. Við størri kommunalimum eindum verður m.a. møguleiki fyri, at lokalsamfeløgin yvirtaka málsokir frá landsumsiti. gini. A tann hátt menna vit økini úttanfyrri høvuðsstaðin og gera tað liviligi hjá fólki.

Lata vit istaðin bara standa til, kemur miðsavnin at halda fram, inntil útjaðarin er svunnin burtur í einki.

Betri lánstreytir

Í figgjarliga trongum tíðum hava fólki lyndi til bert at hugsa stutt-skygdar loysnir, fyri so dant at klara seg her og nu, og soleiðis er eisini við flestu kommunalpolitikkarum í dag.

Tað verður sagt, at vit einki fáa burturúr at leggja fleiri fátækar kommunur saman í eina. Hetta nýtist ikki at verða rætt.

Tað er rætt, at skuldin ikki minskar, av at kommunur verða lagdar saman, men fyrimunir eru to evðsyniligi.

Verða allar kommunur í sama oki lagdar saman í eina, nýtist lánveitarin bert at tosa við hesa einu kommununa, istaðinfyrri, sum nú er, at tosa við einar 5 til 10. Harafturat hevur henda samanlagda kommunan eitt nógv breiðari inn-tøkugrundarlag, sum

aftur merkir størri trygd fyri afturgjaldan av lánunum.

Í viðurlag fyri slíkar fyrimunir til lánveitaran, skuldi borið til at tingast um lægri rentur og longri avdráttartíð.

Byrjlið nú

Hvørji málsoki, ið kunnu verða umsittin av kommununum í framtíðini, má finnst fram til við samráðingum, men fyrsta stig má verða, at kommunustyrirni samtykkja at arbeiða við møguligum samanleggingum við aðrar kommunur í sama oki.

Hetta er ikki nakað, sum er lætt at gera, og tað tekur tíð, men eingin ivi er um, at størri kommunalar eindir í longdini koma at tæna lokalsamfeløgnum betri enn núverandi skipan.

Ein felags nevnd kann samráðast við landsstýrið, um hvørji málsoki ein kann yvirtaka og fyri hvønn pen-

ing hetta skal gerast.

Fyri færingin úttanfyrri høvuðsstaðin hevði ein slík breyting m.a. havt tann fyrimun, at umsitingin av ávissum málsokjum kom nærri borgaranum.

Samstarv ímillum kommunur

Fleiri kommunalpolitikkarar hava ført fram, at vit, istaðin-fyrri at leggja kommunur saman, heldur skuldu roynt at fingið í lag samstarv ímillum kommunur.

Samstarv ímillum kommunur kann verða gott, men hetta gevur langt frá somu úrslit sum samanleggingar. Serliga yvirfyri lánveitarunum stendur ein nógv veikari, tí ta er hetta ein samanseting av fleiri smáum eindum.

Í eina samráðingastøðu yvirfyri landsmyndugleikunum stendur ta eisini munandi veikari, ta talan bert er um kommunalt samstarv við avmarkaðum solidariteti heldur enn eina samanlagda kommunu við fullari heimild fyri okið, tí tann einstaka kommunan kann fara til hús og samtykkja betri ovugt av einumhvørjum samstarvi.

Hvør eigur at gera nakað?

Í hesum máli nýtast ikki at biða eftir at Landsstýrið ella Løgtingið gera nakað fyri kommunurnar. Harafturimóti er tíð uppá at kommunalpolitikkarar varnast ta skeivu gongd, sum fer fram, og gera nakað við hetta.

Sum er, er ógvuliga torført at finna nakað serligt av kommunalim sjálvstýri. Umframt tað til rentur og avdráttir fer ein stórir partur av skattainntøkunum til at rinda lógarbundnar útreiðslur. Kommunurnar skulu gjalda, men hava onga ávirkan á, hvussu hesin peningur verður nýttur. Tær umsita heldur ikki henda pening. Hann verður avgreiddur av landsumsitingini, og Gjaldstovan dregur peningin frá skattinum aðrenn útgjaldan.

Aftur her renna vit okkum í tað, at kommunurnar eru ov smár til at hava nakra umsiting, sum kann átaka sær at stýra og umsita krevjandi málsokir.

Skal nakað sum helst av kommunalim sjálvstýri verða til um nøkur ár, so er neyðugt, at kommunurnar nú byrja at taka saman hendur.

Hvat skal gerast?

Mini ráð til kommunustyrirni eru tí hesi:

- samtykkið at byrja samráðingar um møguligar samanleggingar í størri kommunalar eindir, sum tit kunnu góðtaka. (Eindirnar mugu verða nógv stórar til at hava eina dygga umsiting)

- settið eina felags nevnd, sum skal samráðast við landsstýrið um møguleiga yvirtøku av málsokjum og treytir annars.

- sama nevnd kann eisini tingast við lánveitarar um rentusatsir og avdráttartíð av lánunum aftaná eina møguliga samanlegging av kommununum í økinum.

Samanhald gevur styrki.

Hvi skuldi samanhold ikki eisini her givið betri úrslit enn spjalding, sum vit tianverri hava alt ov nógv av?

Táparin í hesi spjalding í rugvuviss av kommununum innanfyri sama okið er borgarinn úttanfyrri høvuðsstaðin, sum kundi fingið eina betri tænastu, høvdu vit bert staðið betri saman.

Hvørji málsokir?

Kommunurnar hava brúk fyri politikkarum við visionum og ætlunum um ein størri lut í rakstrinum av samfelagnum. Annars verður ikki leingi, til alt av týðningi bert verður at finna í høvuðsstaðnum.

Latið okkum fáa nakrar itøkiligar langtíðarætlanir á bórðið, og latið okkum tosa um málsokini hesa um at stara okkum blind uppá stóðir av kommunalimum eindum, soleiðis sum tað hevur verið higartil í hesum kjaki. Stóðimar av kommununum mugu lagast eftir, hvørjar uppgávur hesar skulu loysa í framtíðini.

Hvørjum málsokjum skulu framtíðar kommunur í Føroyum taka sær av?

**John Færø,
Hamarsniðið 24,
700 Klaksvík.**

